

Sneek, 9 september 2024

Rekenkamerbrief over de energiebesparingsplicht

Energiebesparingsplicht?

Is er een *plicht* om energie te besparen? Jazeker, en die staat in de wet. De rekenkamer deed mee aan een landelijk onderzoek hierover en in deze brief staan de uitkomsten. Onderzocht is welke inspanningen Aalsmeer voor deze wettelijke verplichting doet. Aan het landelijk onderzoek deden 100 gemeenten en provincies mee.

Voor wie geldt deze energiebesparingsplicht?

Voor bedrijven die jaarlijks 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 gas gebruiken. Zij moeten sinds 1993 energiebesparende maatregelen nemen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft een [lijst](#) met maatregelen. En vanaf 2019 moet een bedrijf elke 4 jaar de genomen maatregelen aan de RVO melden. Het is aan de omgevingsdiensten en de lokale overheden om deze verplichting te handhaven. Idee hierachter is dat gemeenten en provincies zo helpen de landelijke duurzaamheidsdoelen te halen, zoals het CO²-vrij maken van Nederland.

Hoe werkt in Aalsmeer het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht?

Aalsmeer nam tot 2024 bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (omgevingsdienst) het 'basistakenpakket' af. Hierin zit toezicht en handhaving, ook op de energiebesparingsplicht. Hoe vaak een bedrijf controle krijgt, baseert de dienst op de landelijke VNG-systematiek. Aalsmeer gaf de omgevingsdienst een lijst met bedrijven die onder de controle vallen. De dienst bepaalt zelf welke bedrijven controle krijgen. Hierbij controleert de dienst onder andere de energiebesparingsplicht¹.

Voor adequaat toezicht moet de verstrekte lijst met bedrijven wel compleet zijn. In 2022 merkte de rekenkamer op dat de lijst in Aalsmeer dat niet was. En bij dit onderzoek bleek dit nog steeds zo. Verder bleek dit al sinds 2020 zo te zijn. Inmiddels heeft het college de omgevingsdienst gevraagd deze taak vanaf 2024 op te pakken.

Wat doet de gemeente in de samenwerking met de omgevingsdienst?

De omgevingsdienst krijgt informatie van bedrijven van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO), het CBS, de gemeente en verzamelt de omgevingsdienst zelf informatie. Zoals gezegd is er gedeeltelijk zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. De dienst heeft in 2022 bij 6 groot- en middelgrote gebruikers afspraken gemaakt over te nemen energiemaatregelen en zijn er in dezelfde periode bij 16 groot- en middelgrote gebruikers maatregelen gerealiseerd of is er voldoende voortgang over de te nemen maatregelen². Niet is te

¹ Inmiddels is de wet aangepast en moeten de dienst bij alle bedrijven toezicht houden.

² Jaarlijkse rapportage uitvoeringsprogramma 2022, p.9. Juli 2024 was de rapportage van 2023 niet beschikbaar.

zeggen hoeveel bedrijven precies onder de plicht vallen, door de onvolledige Aalsmeerse registratie. Ook is daardoor onbekend of alle bedrijven informatie aan de RVO hebben doorgegeven. In juli 2024 zijn 90 adressen van 'energierelevantie' bedrijven bekend bij de omgevingsdienst³.

Hoe voert de omgevingsdienst de afspraken vervolgens uit?

De omgevingsdienst heeft in 2023 een speciaal team opgericht voor de controle van de energiebesparingsplicht. Die heeft alle 4.800 bedrijven in het werkgebied van de dienst gevraagd of ze aan de plicht voldoen.⁴ De respons hierop was met 33% laag en nu wordt nagedacht over een andere manier om de adressen te achterhalen. De omgevingsdienst weet nu van 27% van de bedrijven de energiegegevens. Zelf zegt de dienst hierover *'dat heeft nog geen volledig beeld opgeleverd van het aantal energierelevante bedrijven in ons werkgebied'*.

De dienst weet niet hoeveel bedrijven in Aalsmeer voor de energiebesparingsplicht zijn gecontroleerd, hoeveel inspanning daarvoor is gedaan en wat het heeft opgeleverd, omdat de dienst dat niet apart bijhoudt. De energiebesparingsplicht wordt niet specifiek onderzocht maar is onderdeel van algemeen toezicht op de bedrijven. Het is onbekend hoe lang de omgevingsdienst nog nodig heeft om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. Wel heeft de omgevingsdienst zelf besloten om bedrijven die veel energie gebruiken vanaf 2024 als eerste te controleren. Denk aan grootgebruikers met 10 miljoen kWh. Hiervoor is sinds 2023 een team bij de dienst opgericht die aan de slag is gegaan met de energiebesparingsplicht. De omgevingsdienst controleert 1000-en bedrijven in het eigen werkgebied en nog onlangs bleek dat in heel Nederland het milieutoezicht onder druk staat door een tekort aan mensen⁵. Volgens de dienst heeft de omgevingsdienst die voor Aalsmeer werkt hier nog geen last van.

Doet Aalsmeer mee met het Provinciale Energie Akkoord?

Gemeente Aalsmeer heeft geen tijdelijke subsidie aangevraagd bij provincie Noord-Holland bij het Provinciale Energie Akkoord voor de periode 2023 tot en met 2026. Deze subsidie is voor het stimuleren en toezicht & handhaving verduurzaming energiegebruik bedrijven. Het is een subsidie waarbij gemeenten zelf hetzelfde bedrag moeten inbrengen. De dienst heeft aangeven dat Aalsmeer de enige gemeente in Noord-Holland is die de subsidie niet heeft aangevraagd.

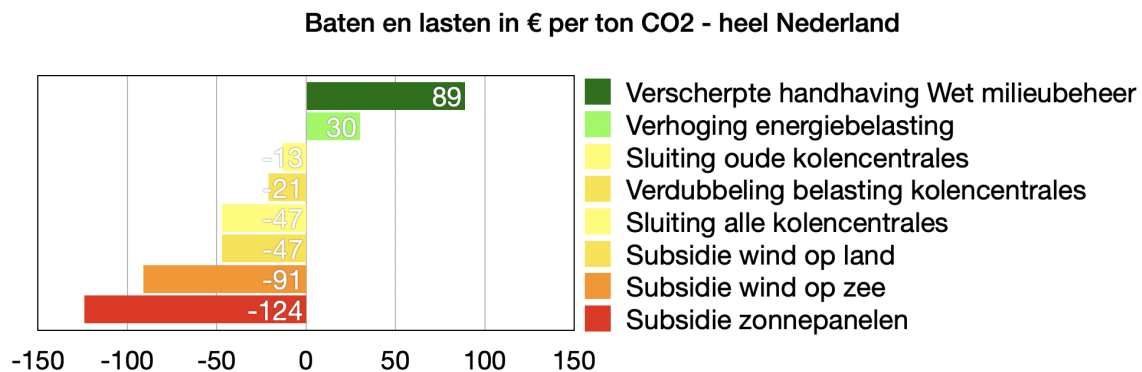
³ Memo Omgevingsdienst Noordzeekanaal gebied, maart 2024.

⁴ Jaarrekening 2023 Omgevingsdienst NZKG, p.21

⁵ Minder milieucontroles door personeelstekorten omgevingsdiensten, zie [NOS.nl](https://www.nos.nl).

Is die energiebesparingsplicht geen voorbeeld van overbodige bureaucratie?

Nederland wil CO₂-neutraal worden, Aalsmeer wil in 2050 fossielvrij worden, zo lezen we op de website van de gemeente. Dat gaat niet vanzelf en maatregelen om dat te bereiken zijn nodig. In 2016 liet het ministerie van Financiën onderzoeken welke maatregelen het meeste opleveren. Verreweg het goedkoopste bleek handhaving van de Wet milieubeheer waaronder de energiebesparingsplicht ook valt:

De cijfers zijn natuurlijk gedateerd. Zichtbaar is hoeveel de gemeente zelf kan bereiken tegen relatief zeer lage kosten. Op de website van de gemeente staat over energie besparen: *‘De gemeente Aalsmeer wil in 2050 vrij zijn van fossiele brandstoffen. De gemeente stimuleert verduurzaming. We willen op een andere manier met onze grondstoffen, energie en leefomgeving omgaan. Dit doen we met elkaar: gemeente, inwoners, ondernemers en de regio. De gemeente ondersteunt, waar mogelijk, duurzame initiatieven van inwoners en ondernemers.’* Uit dit rekenkameronderzoek blijkt dat de controle op de handhaving van milieubeheer, zoals de energiebesparing beperkt is en hieraan is in Aalsmeer door het college en raad tot 2024 weinig prioriteit gegeven.

Informatie vanuit de Omgevingsdienst aan Aalsmeer

De gemeente Aalsmeer krijgt regelmatig financiële informatie en informatie over toezicht en handhaving van de omgevingsdienst. Aalsmeer neemt zelf geen verdere actie naar de bedrijven over de energiebesparingsplicht als daarover is gerapporteerd.

De omgevingsdienst hield tot 1 januari 2023 niet bij op welk milieuthema sprake is van overtredingen. Onbekend was hoeveel maatregelen voor energiebesparing *niet* genomen zijn, hoeveel waarschuwingsbrieven naar bedrijven zijn gestuurd en of een dwangsom is opgelegd voor tekortschietende energiebesparing. De dienst had geen zicht op het energiebesparingspotentieel en de totaal gerealiseerde energiebesparing bij bedrijven en instellingen. De gemeente heeft geen informatie over de energiebesparing bij de dienst opgevraagd. Het college heeft in de onderzochte periode geen informatie over de energiebesparingsplicht naar de raad gestuurd en de raad heeft hierover geen vragen gesteld.

Conclusies

Toezicht op de energiebesparingsplicht is een goedkope manier om CO² te besparen en een wettelijke taak van de gemeente, maar Aalsmeer doet er tot 2024 vrij weinig mee.

1. De gemeente Aalsmeer registreert de in de Aalsmeer gevestigde bedrijven sinds 2020 niet volledig ondanks een eerdere aanbeveling van de rekenkamer hierover in 2022.
2. De gemeente Aalsmeer is als opdrachtgever van de omgevingsdienst niet actief betrokken bij de energiebesparingsplicht en geeft hier weinig prioriteit aan. Dit is een wettelijke taak die daardoor minimaal wordt uitgevoerd.
3. Toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht wordt met de omgevingsdienst niet volledig uitgevoerd. Er is bijvoorbeeld geen inzicht in overtredingen en ook geen inzicht in het handhaven daarop.
4. Informatie over de energiebesparingsplicht schiet tekort, zowel vanuit de omgevingsdienst aan Aalsmeer en vanuit het college aan de gemeenteraad.

Aanbevelingen

1. **Het bestand van bedrijven dat valt onder de energiebesparingsplicht moet op korte termijn actueel en volledig op orde worden gebracht.**

De rekenkamer adviseert om als eerste de grote en middelgrote gebruikers van energie goed te registreren, daarna de kleinere bedrijven. Een volledige registratie is voor de omgevingsdienst de basis voor toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Nu dit in 2024 alsnog bij de omgevingsdienst is ondergebracht adviseert de rekenkamer de raad op de hoogte te stellen wanneer de registratie is voltooid.

2. **Maak als opdrachtgever van de omgevingsdienst actief afspraken over taken**

De gemeente Aalsmeer stuurt niet actief op toezicht en handhaving van de omgevingsdienst en heeft geen aparte afspraken gemaakt, hierdoor mist Aalsmeer een belangrijke kans op meer energiebesparing en verduurzaming.

3. **Zorg voor duidelijke informatie over de resultaten van het toezicht en de handhaving door de omgevingsdienst en betrek de gemeenteraad daarbij**

Aalsmeer moet meer informatie bij de omgevingsdienst opvragen om de voortgang van het toezicht op de energiebesparingsplicht te volgen. Met informatie over bereikte besparing en gecontroleerde bedrijven kan het college de raad informeren en de dienst aansturen. De raad kan met deze informatie het college controleren.

Gemeente Aalsmeer

Uw contact E. Freerkstra

T (020) 0297 - 383074

F (020) 540 45 59

info@aalsmeer.nl

Rekenkamer gemeente Aalsmeer

Postbus 253, 1430 AG Aalsmeer

Vermeld bij reactie ons kenmerk en datum van deze brief

Datum 1 oktober 2024

Betreft Bestuurlijke reactie rekenkamerbrief inzake energiebesparingsplicht

Geachte leden van de rekenkamer,

Op 9 september 2024 hebben wij uw rekenkamerbrief mogen ontvangen met betrekking tot het landelijke onderzoek naar de handhaving van de energie besparingsplicht die geldt voor bedrijven die jaarlijks meer dan 50.000 kWh aan stroom verbruiken of meer dan 25.000 m² aan gas verbruiken. Zoals u in de brief beschrijft is deze taak inmiddels ondergebracht bij de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied ODNZK. In dat licht zijn ook de aanbevelingen door de rekenkamer gedaan. Hieronder zullen wij per aanbeveling inhoudelijk reageren:

1. Het bestand van bedrijven dat valt onder de energiebesparingsplicht moet op korte termijn actueel en volledig op orde worden gebracht.

De rekenkamer adviseert om als eerste de grote en middelgrote gebruikers van energie goed te registreren, daarna de kleinere bedrijven. Een volledige registratie is voor de omgevingsdienst de basis voor toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Nu dit in 2024 alsnog bij de omgevingsdienst is ondergebracht adviseert de rekenkamer de raad op de hoogte te stellen wanneer de registratie is voltooid.

Bestuurlijke reactie

Het college onderschrijft het belang van inzicht in het Aalsmeerse bedrijvenbestand en een goede en volledige registratie ten behoeve van de milieutaken, waaronder toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht, die bij de omgevingsdienst zijn belegd. Zodra het beeld met betrekking tot welke bedrijven vallen onder de energiebesparingsplicht duidelijk is, zullen wij de raad hierover informeren.

2. Maak als opdrachtgever van de omgevingsdienst actief afspraken over taken

De gemeente Aalsmeer stuurt niet actief op toezicht en handhaving van de omgevingsdienst en heeft geen aparte afspraken gemaakt, hierdoor mist Aalsmeer een belangrijke kans op meer energiebesparing en verduurzaming.

Gemeentehuis Raadhuisplein 1

1431 EH Aalsmeer

T (0297) 38 75 75

www.aalsmeer.nl

IBAN NL28 BNGH 0285 0000 12

Reist u met het OV: plan uw reis op www.9292.nl

100/F000/ICT

[20240925 Bestuurlijke reactie brief

Bestuurlijke reactie

Meer inzicht en de beschikbaarheid van actuele en relevante milieuinformatie zal leiden tot betere sturing maar ook tot een eventuele (her)prioritering van werkzaamheden die door de omgevingsdienst worden uitgevoerd. De afspraken zoals die door de gemeente worden gemaakt worden vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst die jaarlijks met de omgevingsdienst wordt afgesloten.

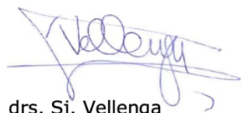
3. Zorg voor duidelijke informatie over de resultaten van het toezicht en de handhaving door de omgevingsdienst en betrek de gemeenteraad daarbij.

Aalsmeer moet meer informatie bij de omgevingsdienst opvragen om de voortgang van het toezicht op de energiebesparingsplicht te volgen. Met informatie over bereikte besparing en gecontroleerde bedrijven kan het college de raad informeren en de dienst aansturen. De raad kan met deze informatie het college controleren.

Bestuurlijke reactie

Het college heeft het initiatief genomen om haar informatiepositie en de sturing op de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd, te verbeteren. Naast detailinformatie, die vooral voor het college van belang is, zullen wij de omgevingsdienst ook vragen in het jaarverslag informatie op hoofdlijnen op te nemen met betrekking tot het voldoen aan de energie besparingsplicht per individuele gemeente. Aan de hand hiervan kan de raad dan de voortgang volgen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer,
de secretaris, de burgemeester,

drs. Sj. Vellenga

mr. G.E. Oude Kotte